

Dagvlinderfiche: het Landkaartje

Sylvain Couvelier - VVE WG Dagvlinders

Voor het tweede jaar van het succesvolle *Project Dagvlinders Durme- en Scheldegebied* belichten we opnieuw twee dagvlinders uit de regio. Als eerste soort komt het Landkaartje (*Araschnia levana*) aan bod. Die dagvlinder is een **buitenbeentje in onze vlinderwereld**, want hij ziet er in de lente heel anders uit dan tijdens de zomermaanden. Je zou zelfs denken dat het een andere vlindersoort is. Door de vlinders te kweken kan je eenvoudig aantonen dat dit niet het geval is. De volgende generatie tovert immers die opvallende verschillende vormen naar voor.

De **onderzijde** van deze vlinder heeft een **kaartachtig patroon** vanwaar zijn naam afkomstig is. De bovenzijde van de lentegeneratie (forma *levana*) is oranje met zwarte vlekken. Bij de zomergeneratie (forma *prorsa*) is de bovenzijde van de vier vleugels zwart met wat witte lijnvormige tekening. Tussenvormen komen vrij regelmatig voor. Beide seksen zien er vrij gelijk uit, al is de vleugeltop bij de mannetjes iets spits. Het Landkaartje is een vrij kleine discrete vlindersoort die in de vlucht niet steeds makkelijk met de ogen te volgen is. Van half april tot begin juni kan je de vlinder best zoeken op plaatsen waar grote brandnetels groeien op relatief vochtige en schaduwrijke plaatsen.

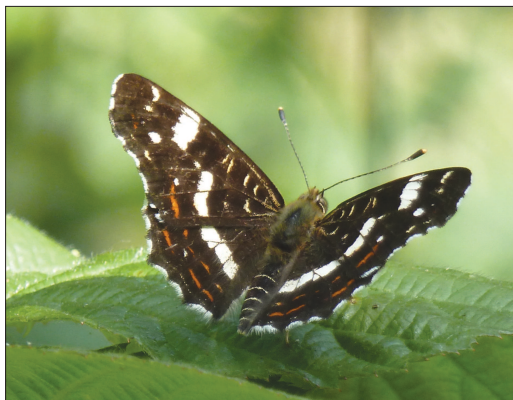
Onderzijde Landkaartje met kaartachtig patroon. © Jurgen Couckuyt

De tweede generatie vliegt dan in volle zomer en wordt veel talrijker gezien. In structuurrijke tuinen maak je in de zomer een grote kans om Landkaartjes te vinden. Op het einde van lange warme zomers is het niet ongewoon om tijdens de septembermaand nog frisse Landkaartjes te vinden van een partiële derde generatie.

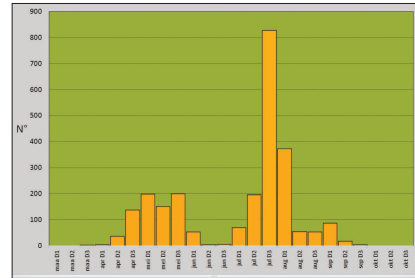
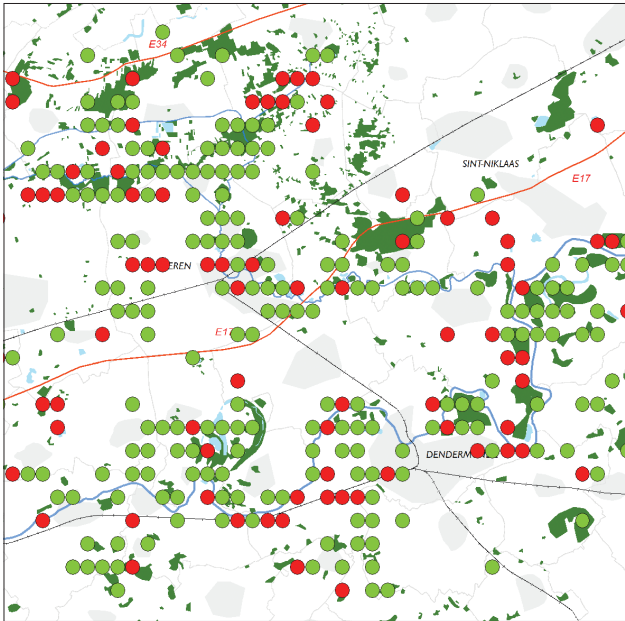
Bovenzijde lentegeneratie Landkaartje (♂).

© Jurgen Couckuyt

Bovenzijde zomergeneratie Landkaartje (♂).

© Philippe Van de Velde

BOVEN
Fenologie van het Landkaartje (2004-2013).
© Project Dagvlinders Durme- en Scheldegebied

LINKS
Legende kaart:

- Rode bol:** nieuwe waarneming landkaartje (2013)
- Groene bol:** waarneming landkaartje (2004 - 2013)
- Blauwe lijnen:** Schelde, Durme & Moervaart
- Groen:** boscomplexen
- Zwarte lijn:** spoorlijnen
- Rode lijn:** E34 - E17
- Lichtgrijs:** stads- en dorpskernen

Het Landkaartje heeft een vrij grote affiniteit voor paden en randen in vochtige bossen en meer bepaald bij ruigten met brandnetels. Het is geen soort van open gebieden; steeds is de veilige beschutting nabij. Na het eerste jaar werking van het Project Dagvlinders Durme- en Scheldegebied wordt de **concentratie nabij bosgebieden** mooi geaccentueerd op de verspreidingskaart. Deze nieuwe kaart toont ook mooi aan (*rode bolletjes zijn nieuwe vindplaatsen van 2013*) dat het loont om intensief naar vlinders te zoeken.

De aantallen fluctueren van jaar tot jaar, maar het is zeker dat deze vlinder die vroeger in grote delen van België niet voorkwam, nu al vele jaren deel uitmaakt van onze standvlinders. Wijfjes gaan - voor het leggen van eitjes - op zoek naar grote brandnetels die uit de volle zon staan. Ze leggen die **eitjes** op een heel aparte wijze aan de onderzijde van het blad: ze stapelen de eitjes op elkaar tot **een soort torentjes**. In een halfuur kan een wijfje zo een honderdtal eitjes leggen. Dikwijls meer torentjes op hetzelfde blad. Na slechts enkele dagen komen de kleine rupsjes al uit. Ze zijn zwart en net zoals bij andere soorten Schoenlappers zijn ze over het hele **rupsenlijf**

bezaaid met **stekelige doornen**. Ze kunnen verward worden met de rupsen van de Dagpauwoog. Twee duidelijke doorntjes op de kop van het Landkaartje maken het mogelijk om deze twee soorten te onderscheiden. De rupsjes komen in kleine groepen voor aan de onderzijde van het netelblad. Na enkele vervellingen gaan ze verder solitair door het leven. De rupsen van de lentegeneratie ontwikkelen heel snel en het duurt niet lang vooraleer ze in een heel andere zwarte uitvoering rondvliegen tijdens de zomer. De rupsen van de zomer-generatie groeien verder door als rups en verpoppen nog vóór de winter start. In dat stadium komen ze de winter door tot de volgende lente.

Eitjes van het Landkaartje op brandnetel

© Jurgen Couckuyt

Pop van het Landkaartje.

© Jurgen Couckuyt

Brandnetels zijn de enige waardplant van de rupsen, maar de vlinders zijn vaak te zien op bloemen van akkerdistel, braam, kattenstaart en koninginnekruid. Ook witte schermbloemigen worden geregeld door Landkaartjes bezocht.

De mannetjes zijn zeer territoriaal en verdedigen hun gebiedjes vanop alleenstaande struiken en lage uitstekende vegetatie. Ze vliegen zelden ver weg en komen snel terug naar hun uitgangspositie op zoek naar een voorbijvliegend wijfje.

Zo werk je mee met het **dagvlinderproject** in het **Durme- en Scheldegebied**. Schrijf je in op de dagvlinderflash bij filip.vandevelde@skynet.be of couckuyt.jurgen@telenet.be, en wie weet komt jouw eigen foto in de volgende editie.

De komende lente is het uitgelezen moment om met de lentegeneratie van het Landkaartje kennis te maken. Om het vóórkomen van alle dagvlindersoorten in de eigen regio beter te leren kennen, doen we in 2014 opnieuw een oproep: **meld én alle observaties én alle stadia** op www.waarnemingen.be en neem ook veel foto's.

Rupsennest Landkaartje op brandnetel.

© Jurgen Couckuyt

Word lid voor amper 1 euro per maand

Lid worden van natuurvereniging vzw Durme en zo de natuur steunen, kan voor amper **12 euro per jaar**. Omgerekend komt dit neer op 1 euro per maand!

Geef je graag iets extra? Voor **25 euro** per jaar ben je **steunend lid** van vzw Durme of voor **17 euro** per jaar ontvang je naast dit tijdschrift ook 't **Groene Waasland**, een gezamenlijke uitgave van alle Wase natuurverenigingen. Ook giften zijn meer dan welkom. Voor een **gift** vanaf **40 euro** ontvang je een fiscaal attest.

Lidgelden of giften kunnen overgeschreven worden op rekeningnummer **BE52 0012 2999 0009** met de vermelding van uw naam en de aard van het lidmaatschap.